

BKP

‘t Vaneke

't Vaneker, laan Zuidkamp

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Gebiedskenmerken -Identiteit	7
Stedenbouwkundig plan	15
Beeldkwaliteit	25

Leeswijzer

De ingepaste structuur- en beelddragers worden in het eerste hoofdstuk beschreven. Uitgaande van een cultuurhistorische waardering worden vlakken, structuren en elementen in het plan opgenomen.

De doelen en ambities van het stedenbouwkundig plan worden in het volgende hoofdstuk nader toegelicht.

Het beeldkwaliteitplan heeft verschillende categorieën aan nieuwe en bestaande woningen. Per categorie wordt de identiteit van het woonmilieu, de essentie van de welstandszorg, de specifieke criteria voor de welstandstoets beschreven.

't Vaneke, wachtershuisje entrée Zuidkamp

't Vaneke, huidige situatie, luchtfoto 2011

Inleiding

Aanleiding

‘t Vanekeer, aan de noordrand van de bebouwde kom van Enschede, biedt de kans de unieke kwaliteiten van het Twentse landschap te combineren met exclusief wonen op de grens van stad en buitengebied.

De ontwikkeling van ‘t Vanekeer is ingegeven vanuit twee specifieke doelen. In de eerste plaats het ruimte bieden voor woningen in de top van de markt. In de tweede plaats de integratie en interactie van landschap en wonen middels eigentijdse en Twentse architectuurvormen.

Het stedenbouwkundig plan biedt een krachtig en vitaal kader van landschappelijke elementen en ingepaste militaire cultuurhistorie. Deze kwaliteiten zijn de dragers van de nieuwe identiteit die wonen in ‘t Vanekeer zo uniek maken.

Dit beeldkwaliteit heeft twee doelen. Door de welstandscriteria worden ten eerste de cultuurhistorische waarden van de militaire bebouwing uit de WO II tijd bewaard. En voor de nieuwbouw wordt op hoogwaardige en unieke architectuur gestuurd binnen de bijzondere eigenheid van de plek.

Juridische status

Het beeldkwaliteitplan is de materiële norm waaraan individuele bouwplannen moeten voldoen (beleidsregel). Het gaat dan in feite om welstandstoezicht. Het beeldkwaliteitplan in deze vorm dient te worden opgenomen in de Welstandsnota. De raad is bevoegd.

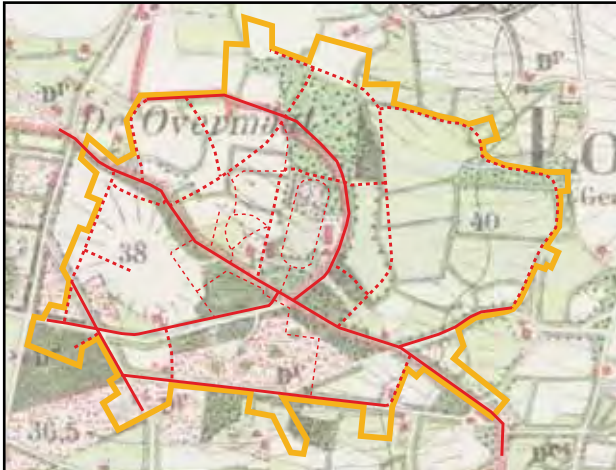
Dit document is echter meer dan een toetsingskader voor de welstand. Omdat in een organische ontwikkeling het eindbeeld niet vastligt, moet ook het bestemmingsplan veel ruimte bieden. Dit toetsingskader en het bestemmingsplan bieden de basis van waaruit de identiteit wordt geborgd en gerealiseerd. De basiskwaliteit van de welstandszorg dient als wettelijk toetsingskader in het kader van de omgevingsvergunning. Tevens biedt dit document prikkels om de kwaliteit te verhogen. Het accent ligt op het stimuleren van van de beste landschappelijk, stedenbouwkundige en architectonische kwaliteit. Daarom behelst dit beeldkwaliteitplan tevens aanbevelingen op stedenbouwkundig en architectonisch niveau.

Na voltooiing van de ontwikkelingsfase worden de gebouwen opgenomen in de welstandscategorie 9 “Vrije kavelwijken” die voor het beheren van de welstandskwaliteit verantwoordelijk is.

't Vaneke 1929

Gebiedskenmerken - Identiteit

landschap en wegen Zuidkamp 1940

landschap en wegen Zuidkamp 2012

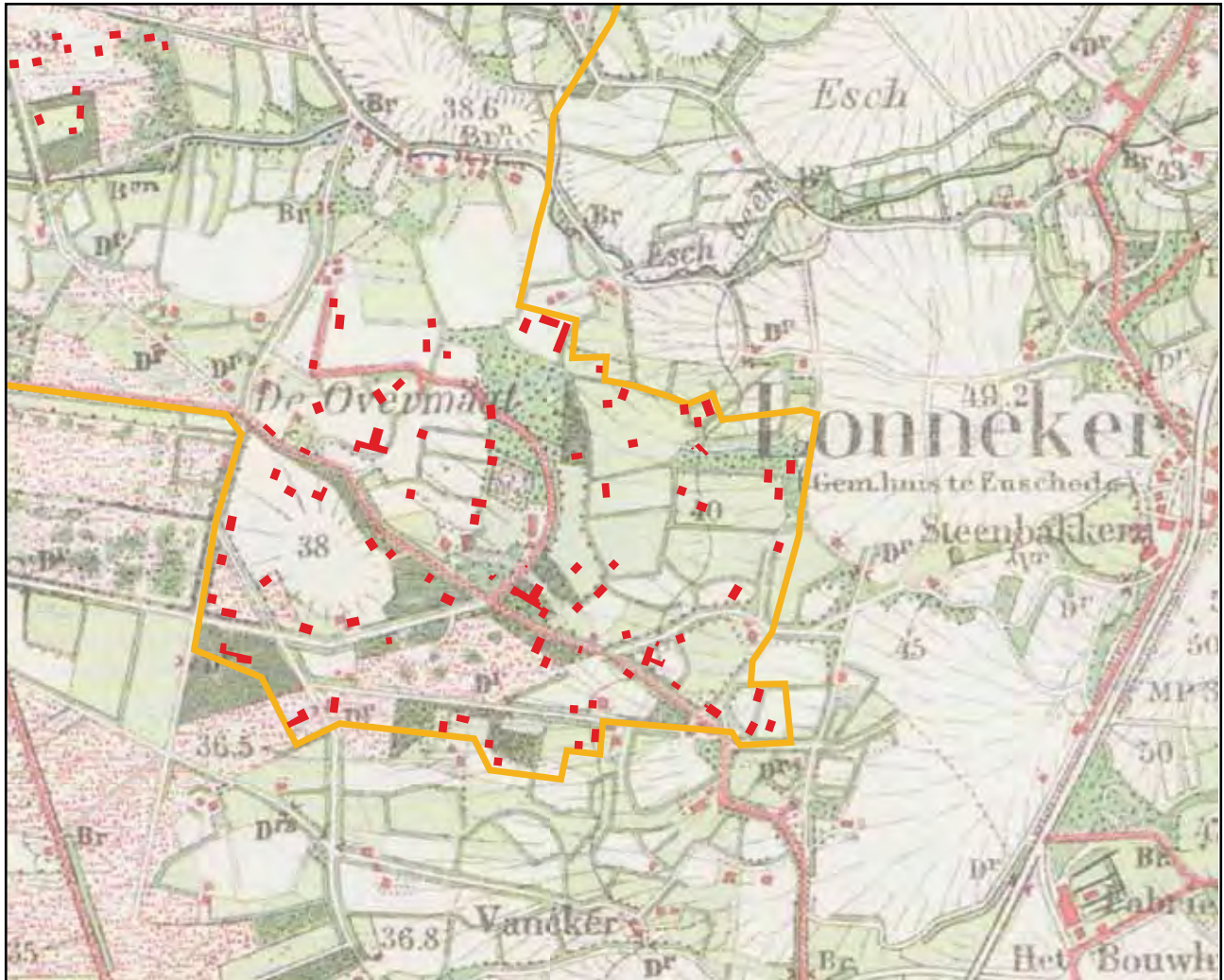
Landschap

De waardevolle landschappelijke structuren zijn ouder dan de bebouwing. De structuren van het oude kampen- en essenlandschap zijn vooral op het Zuidkamp grotendeels intact gebleven. Tijdens WO II werden de gebouwen in het oude cultuurlandschap van het Vanecker geprojecteerd zodat het leek als of de bebouwing er al lange tijd aanwezig was geweest. Deze landschappelijke structuren zijn daarom ook nog steeds intact. Door het gebruik van het Zuidkamp was geen ingreep in de landschapstructuren nodig. Het bos, grote samenhangende open ruimtes, waterstructuren en houtenwallen zijn het kader voor de nieuwe buurtschappen. Het bos is echter merendeels uit de tijd na de WO II. Tijdens de oorlog werd veel bos gekapt.

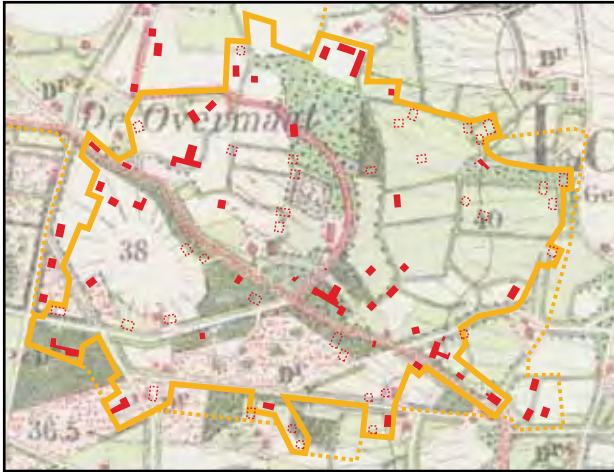
Door de inpassingen van de meest waardevolle groenstructuren heeft 't Vanecker een enorm groene uitstraling, anders dan in gewone uitbreidingswijken heeft 't Vanecker al een landschappelijke identiteit.

Ingepaste waarden

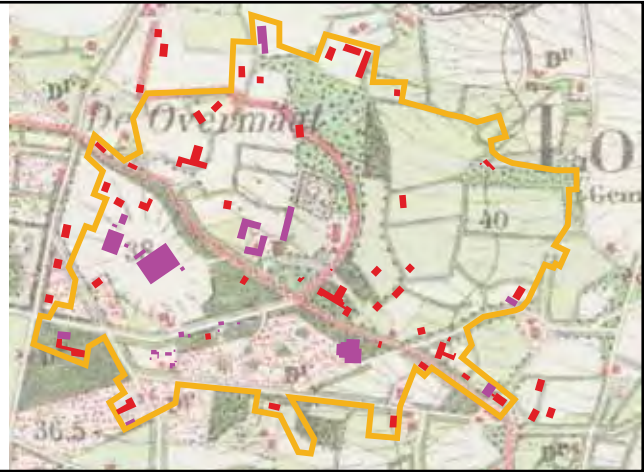
- Schaal en structuur van het Twentse cultuurlandschap door het gebruik van bestaande wegen en groenstructuren ter ontsluiting van het gebied;
- Samenhangende en doorlopende houtwalstructuren en grotere bosoppervlakten;
- Samenhangende en doorlopende waterstructuren en rententieggebied;

Nederzetting Südlager 1940

Gesloopte bebouwing na 1945 (rood zonder vulling)

Nieuwbouw Defensie (paars)

Stedenbouw

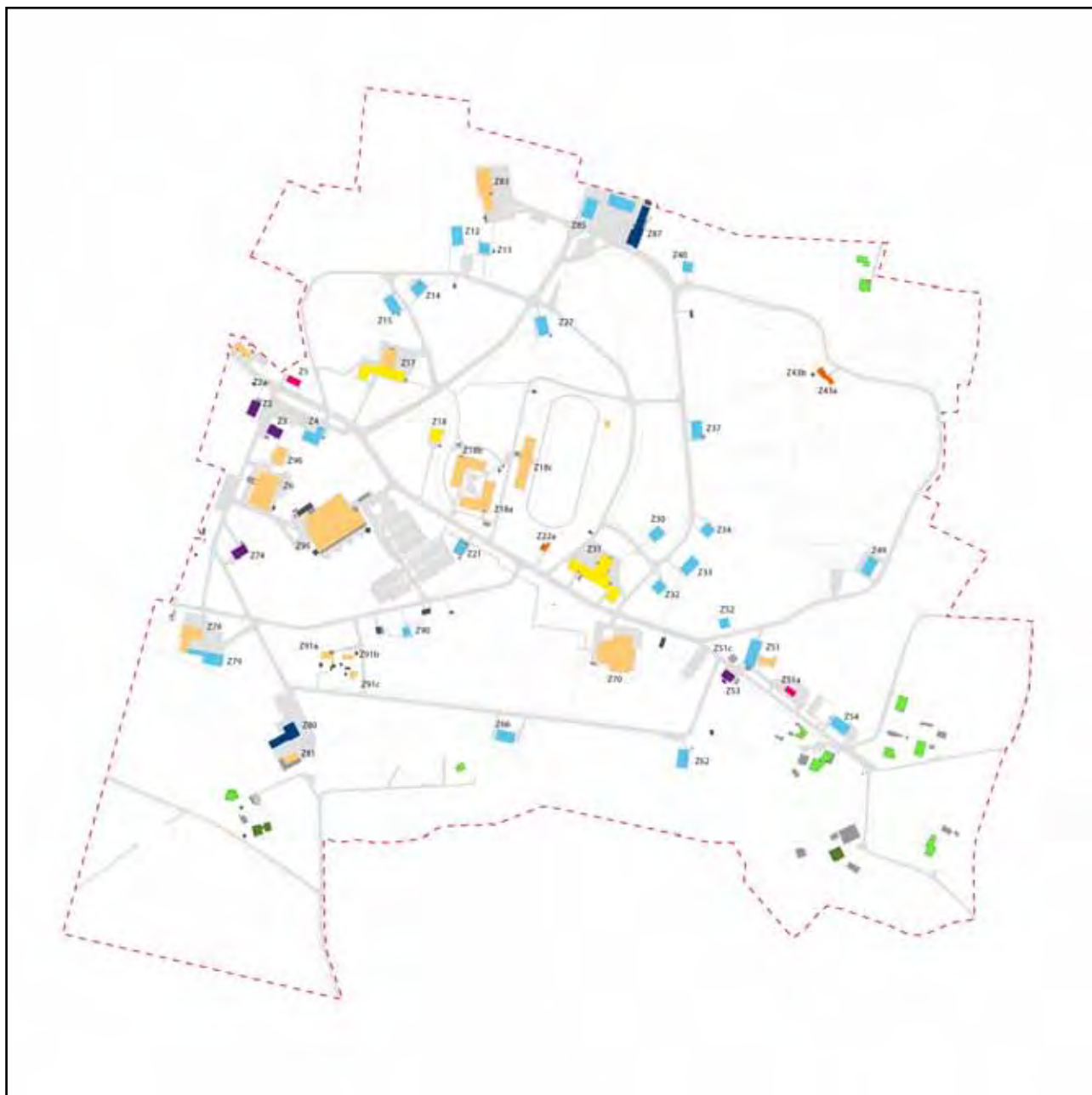
De stedenbouwkundige opzet van het voormalige militaire Zuidkamp is de vorm van een nederzetting met kleinere buurtschappen, een dorpsplein en grotere gebouwcomplexen. Langs de centrale as, de Zuidkampweg, is een concentratie van gebouwen herkenbaar. De Zuidkampweg is een brede laan met aan weerszijde parkachtige ingerichte ruimtes met grote gebouwen. Aan de weg liggen drie ensembles die ruimtelijk eenheid vormen.

Veel van de gebouwen die tijdens de WO II werden gebouwd zijn inmiddels gesloopt. De plekken waar deze gebouwen stonden zijn echter vaak nog terug te vinden. Het zijn plekken waar het landschap niet typische kenmerken heeft, opeens een opgehoogde plek en meestal een plataan.

De recentere bebouwing van Defensie is minder zorgvuldig ingepast. De grotere gebouwen zijn zonder landschappelijke en stedenbouwkundige aanleiding midden in het landschap gesitueerd.

Ingepaste waarde

- De centrale Zuidkampweg als laan waarlangs de grotere gebouwen in een parkachtige sfeer staan wordt niet verder verdicht;
- De drie gebouwenensembles;
- De solitair gelegen gebouwen, die ook in de toekomst nog solitair blijven liggen;

Typologiën 't Vaneker

Bestaande bebouwing

De woonhuizen in het Vaneker zijn landelijke bebouwing en er staan geen historische boerderijen in 't Vaneker. Ten oosten van Sprakel in 't bos, net buiten de voormalige hekwerk liggen drie woningen die vroeger tot de militaire basis behoorden. Door aanpassingen in het gevelbeeld is de samenhang met de bebouwing op het Zuidkamp nauwelijks meer herkenbaar.

De kwaliteit van de voormalige militaire bebouwing op het Zuidkamp wordt grotendeels niet door de gaafheid van de objecten bepaald. Veelmeer zijn het de militair-historische laag en de consequente toepassing van niet Twentse kenmerken die deze bebouwing zeker in Twente uniek maakt. Zij geven 't Vaneker een extra kwaliteit, die samen met de landschappelijke kwaliteiten de identiteit van 't Vaneker bepaald.

De verschillende typologieën bestaan uit boerenschuren en boerderijen, dorpshuizen, enkele woonhuizen en bijzondere gebouwen.

Ingepaste bebouwing

- Bijzondere bebouwing;
- dorpshuis;
- de beeldbepalende gebouwen van boerenschuur;
- bestaande woonhuizen en boerderijen;

Legenda typologiën

Cultureel erfgoed - boerenschuur

waardekaart ruimtelijke kwaliteit, bestemmingsplan 't Vaneker

Waardering - ruimtelijke kwaliteit

De analyse en waardering van de gebiedskenmerken van het Zuidkamp en de schil erom heen leveren het landschappelijke en cultuurhistorische kader voor het stedenbouwkundig plan van 't Vaneker. Dit kader bestaat uit landschappelijke structuren en vlakken, de stedenbouwkundige laag uit de militaire geschiedenis en bebouwing die in binnen het plan naar een woonfunctie wordt getransformeerd.

Uitgangspunt is dat bomen binnen het Vaneker niet worden gekapt om nieuwe structuren aan te leggen. Ecologisch en ruimtelijk waardevol bos is samen met bosranden en laanstructuren beeldbepalend voor 't Vaneker. Tevens worden twee grote open ruimtes binnen het gebied gehandhaafd.

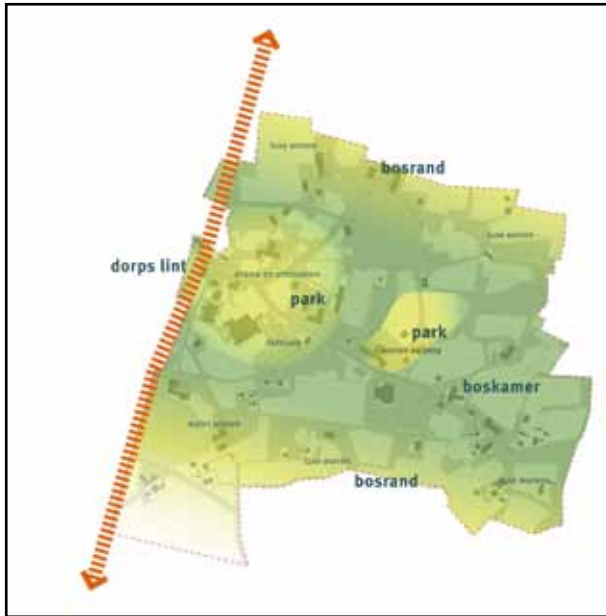
Legenda waardekaarte

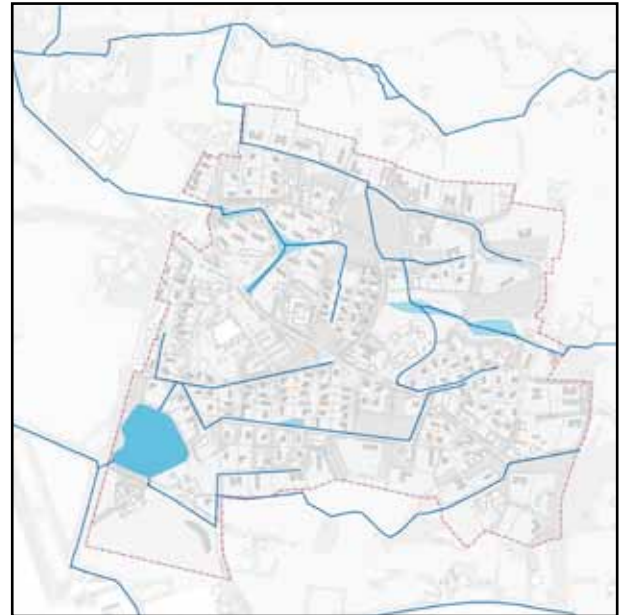
De bestaande bebouwing wordt verschillend gewaardeerd. Gebaseerd op een cultuurhistorische waarderingsgemaakt door het Oversticht zijn de diverse gebouwen ingedeeld in drie groepen. De bebouwing klasse A is cultuurhistorisch waardevol en zal door transformatie ook in het toekomstige woongebied de ruimtelijke identiteit mede dragen. Deze bebouwing wordt in het bestemmingsplan beschermd.

Voor de bebouwing klasse B is de transformatieopgave moeilijker hetzij door de vorm van het gebouw hetzij door de ligging binnen het gebied. Ook deze bebouwing heeft cultuurhistorische waarde die echter niet in het bestemmingsplan wordt beschermd.

De overige bebouwing wordt geen bijzondere waarde toegekend. Naast de bestaande, particuliere woningen binnen 't Vaneker zijn het vooral de moderne gebouwen gebouwd door Defensie. Deze gebouwen worden in principe niet ingepast.

't Vaneker, concept

't Vaneker, nieuwe waterstructuur

't Vaneker, impressie

Stedenbouwkundig plan

Concept

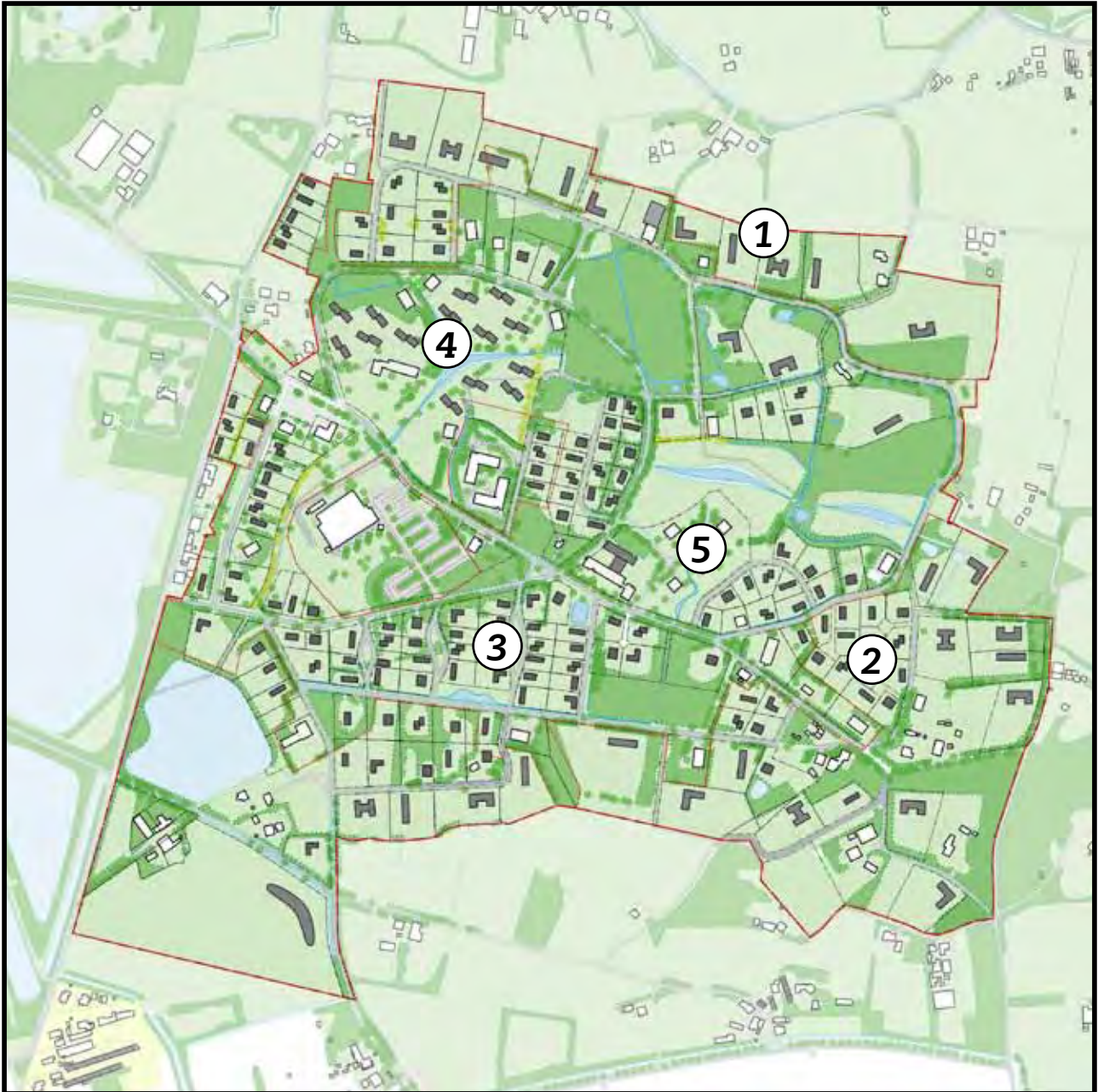
Het toekomstige beeld in 't Vaneker wordt bepaald nieuwe bebouwing gedragen door kleinschalige beplantingselementen, afgewisseld met een open parklandschap en bouwland in overwegend boskamers en de groene rand naar het landschap (bosrand). De wegen volgen de glooiingen van het landschap en manifesteren zich als kronkelende lijnen in een landelijk woonlandschap. De natuurlijke en landschappelijke waarden in het gebied zijn richtingbepalend voor het te ontwikkelen woonlandschap en uitgangspunt voor de verkaveling van het gebied.

De reeds aanwezige lintbebouwing wordt langs de Braakweg op een aantal plekken nader verdicht.

Het centrum van het Zuidkamp heeft de kenmerken van een parklandschap met grotere, solitaire gebouwen. Er zijn geen perceelsgrenzen zichtbaar, de gebouwen staan letterlijk in het park, er zijn onderlinge zichtrelatie en het groen is ingericht op beleving. Deze kenmerken zijn leidend voor een verdere ontwikkeling van nieuwbouw en tevens voor de herontwikkeling van de bestaande bebouwing. Functioneel zouden in het centrum en vooral in de bestaand ensembles Z18-Z19 en Z31-33 ook andere functies kunnen worden ontwikkeld zoals bijvoorbeeld een restaurant, kleine kantoren of praktijkruimten.

Rondom de parkzone zijn de kavels overwegend niet op de hoofdwegen gericht. Er zijn weinig inritten en voortuinen die de landschappelijke continuïteit van de hoofdstructuur onderbreken. Hierdoor blijft de landschappelijke beleving van de hoofdwegen binnen 't Vaneker gewaarborgd. Korte, kronkelende woonstratjes en woonhofjes ontsluiten vanaf de hoofdwegen de verschillende buurtjes. De dichtheid van de buurtjes varieert tussen 7 tot 11 wo/ha.

De rand van het Vaneker is de coulisse van het open esenlandschap en de stadsrandzone. In deze rand liggen luxe villa's met mooie uitzichten over het Twentse landschap. Andere kavel liggen meer verscholen in het bos.

't Vanekeer, voorbeeldverkeveling

Woonmilieus

In deze voorbeelduitwerking van 't Vaneker worden circa 260 nieuwe woningen gerealiseerd, waarvan ruim 40 in bestaande gebouwen.

1 - Landhuizen

Op grote kavel van 3.000m² en groter is ruimte voor exclusieve landhuizen.

2 - Villa's

Op kavels tussen 1000 en 1.500m² meestal gesitueerd rondom een erf kunnen ruime villas met één of twee bouwlagen worden gebouwd.

3 - Landelijk wonen

In kleine buurtschappen met kavels tussen 600 en 1.000m² staan de woningen dicht bij elkaar langs een woonstraatje en een plantsoen.

4 - Parkwonen

Achter het ensemble van de oude eetzaal met kapel wordt een apart woonmilieu gerealiseerd. Hier worden geen kavels uitgegeven maar woningen met een collectief park ontwikkeld.

5 - Erfgoed

De bestaande gebouwen uit de WO II worden getransformeerd naar woningen, meestal met grote kavels en mogelijkheid voor andere functies zoals een kantoor aan huis.

Landhuizen

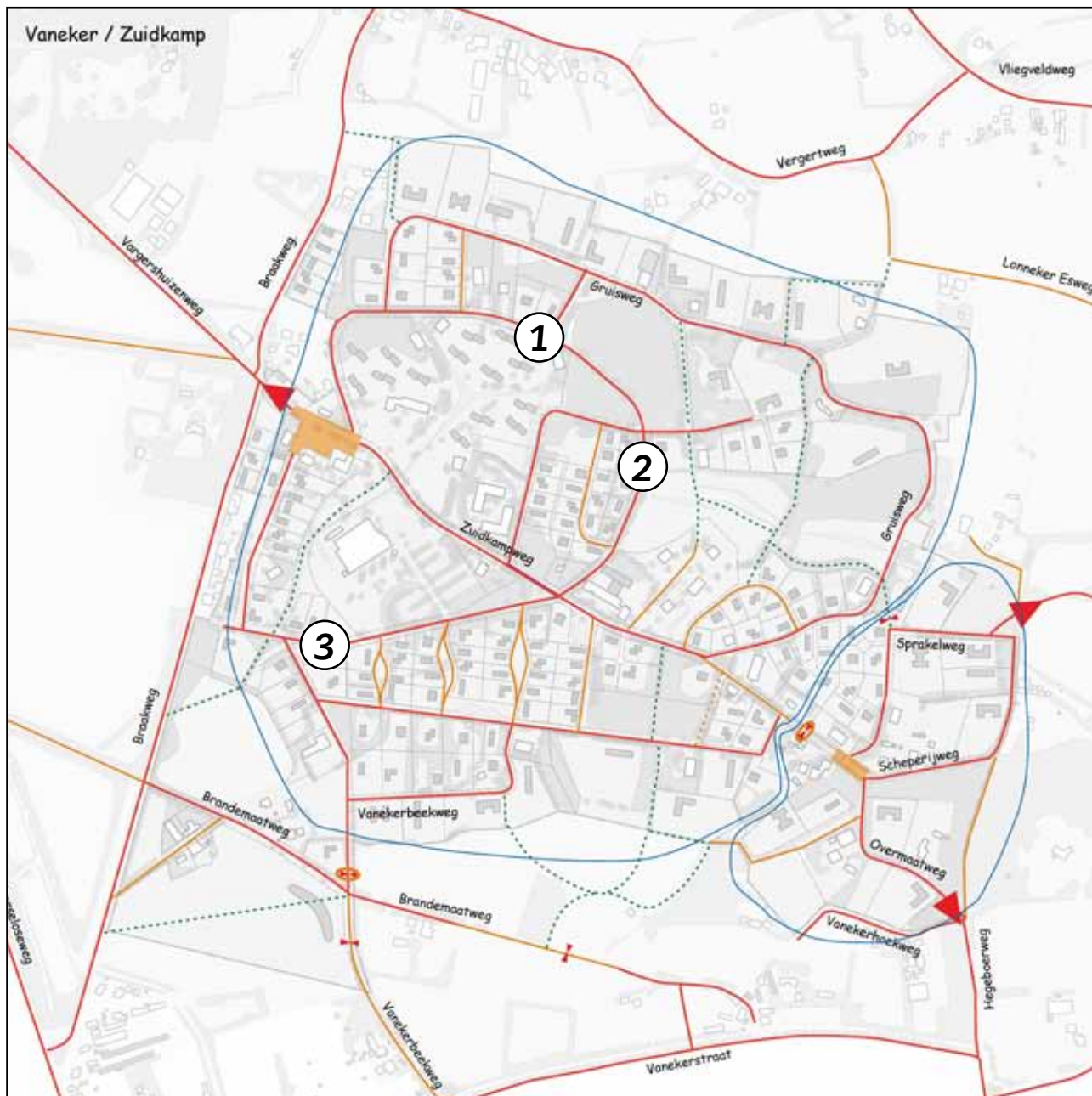
Villa's

Landelijk wonen

Parkwonen

1 - sfeer oude laan

2 - sfeer bos

Verkeer

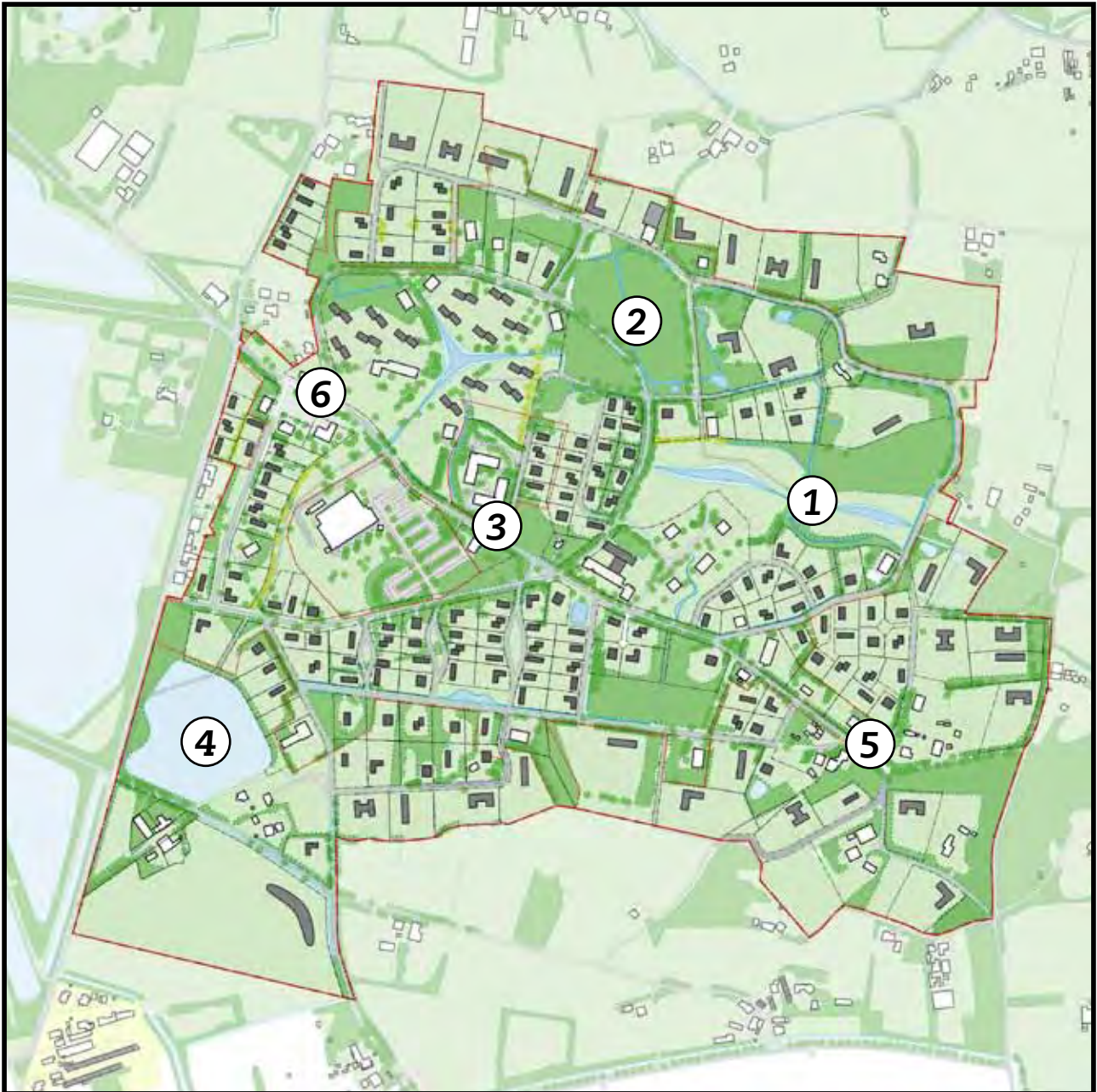
De ontsluiting van 't Vaneker maakt overwegend gebruik van bestaande wegen. De hoofdentree van het Zuidkamp is de enige aantaking op de Braakweg. Verdere toegangen zijn niet permanent toegankelijk. De woningen rondom Sprakel in het bos zijn via de Hegeboerweg verbonden met Enschede Noord.

Voor het langzaam verkeer wordt een netwerk van extra verbindingen aangelegd die 't Vaneker met de omgeving verbinden.

3 - sfeer jonge laan en boomgroepen

't Vaneker, voorbeeldverkaveling

Openbare ruimte

In de openbare ruimte is het groen sterk aanwezig door de grote bestaande landschappelijke kwaliteit. De woningen in de buurtschappen maken optimaal gebruik van de grote diversiteit aan landschapselementen.

1 - natuur, nat grasland

4 - grote vijver

2 - natuurlijk bos

5 - Sprakelplein

3 - laan

6 - dorpsplein

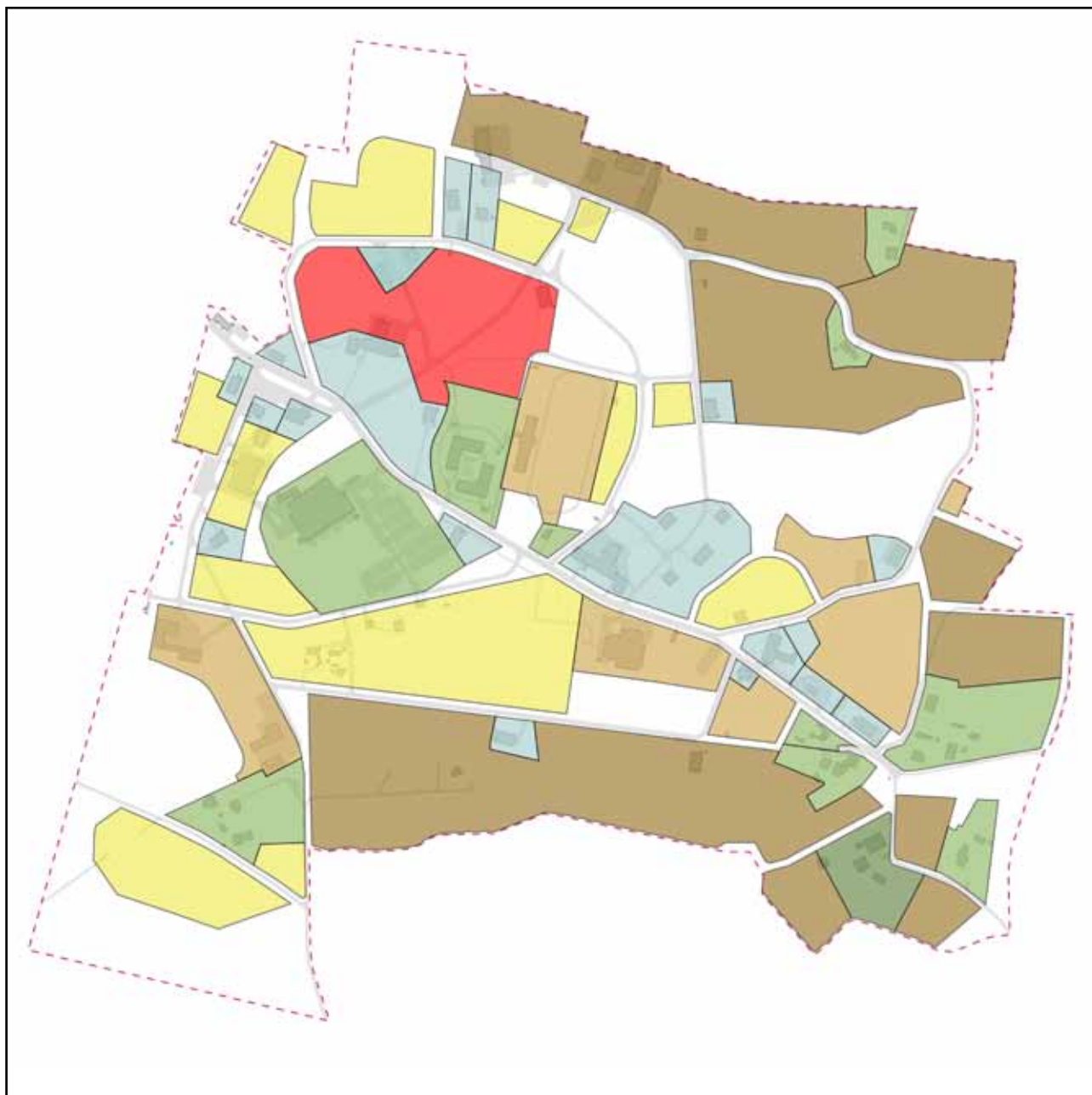
Impressie mogelijke herinrichting bij Sprakel in 't Bos

Impressie mogelijke herinrichting entree Zuidkamp

Beeldkwaliteit - welstandscategoriën

Beeldkwaliteit

Het hoofdstuk 'beeldkwaliteit' bevat de toestingscriteria voor de welstand. Per categorie wordt de identiteit van het deelgebied, de essentie van het welstandsbeleid en de criteria omschreven. Ter ondersteuning worden ook nog de meest belangrijke stedenbouwkundige randvoorwaarden uit het bestemmingsplan verbeeld.

De beschrijving van de identiteit en de essentie van de welstand geven aan welke doelen met het welstandsbeleid worden beoogd. Hierdoor kan voor de verschillende situatie in het Vaneker ook met globale en flexibele beeldkwaliteitseisen het gewenste welstandsniveau worden bereikt.

't Vaneker biedt de nieuwe bewoners veel vrijheden om hun droomhuis te bouwen. De mate van beeldregie is gerelateerd aan de grootte van de kavel en de ligging binnen het plangebied.

De grote kavels in de buitenschil van 't Vaneker (landelijk wonen) zijn nagenoeg welstandsvrij. In de categorie villas's wordt beperkt gestuurd op de bouwstijl. Het traditionele bouwvolume met zadeldak is de basis voor de categorie "landelijk wonen". Een bijzonder woonmilieu is het parkwonen. In dit deelgebied worden geen kavels uitgegeven maar zullen woningen projectmatig gerealiseerd gaan worden. Om de onderlinge samenhang te waarborgen worden hier meer beeldkwaliteitseisen opgesteld.

De bestaande bebouwing is opgenomen in dit BKP. Het BKP biedt meer ruimte dan de bestaande welstandsnota. De cultuurhistorisch waardevolle gebouwen worden in dit BKP beschermd.

Algemeen

Het Vaneker biedt veel ruimte voor de verschillende nieuwbouw van haar nieuwe bewoners. Daarom worden voor de kavels die in particuliere opdrachtverschap worden uitgegeven minder beeldkwaliteitseisen gesteld. Verder zijn de bestaande gebouwen op het Zuidkamp cultuurhistorisch waardevol terwijl ze niet echt “fraai” zijn en aanpassingen behoeven om de gebouwen geschikt te maken aan de hedendaagse woonwensen.

Om maximaal vrijheid te kunnen bieden en toch excessen en ongewenste beelden te voorkomen worden alle gebouwen bij twijfel getoetst aan de algemene criteria van de welstand. De algemene welstandscriteria richten zich op de zeggingskracht en het vakmanschap van het architectonisch ontwerp en zijn terug te voeren op vrij universele kwaliteitsprincipes.

Algemene welstandscriteria

- Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat de verschijningsvorm een relatie heeft met het gebruik ervan en de wijze waarop het gemaakt is, terwijl de vormgeving daarnaast ook zijn eigen samenhang en logica heeft;
- Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een positieve bijdrage levert aan de kwaliteit van de openbare (stedelijke of landschappelijke) ruimte. Daarbij worden hogere eisen gesteld naarmate de openbare betekenis van het bouwwerk of van de omgeving groter is;
- Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat verwijzingen en associaties zorgvuldig worden gebruikt en uitgewerkt, zodat er concepten en vormen ontstaan die bruikbaar zijn in de bestaande maatschappelijke realiteit;
- Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat er structuur is aangebracht in het beeld, zonder dat de aantrekkingskracht door simpelheid verloren gaat;
- Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat het een samenhangend stelsel van maatverhoudingen heeft dat beheerst wordt toegepast in ruimtes, volumes en vlakverdelingen;
- Van een bouwwerk dat voldoet aan redelijke eisen van welstand mag worden verwacht dat materiaal, textuur, kleur en licht het karakter van het bouwwerk zelf ondersteunen en de ruimtelijke samenhang met de omgeving of de te verwachten ontwikkeling daarvan duidelijk maken.

Voorbeelduitwerking parkwonen, hoeven

Parkwonen

Identiteit

Ten noorden van het ensemble van de voormalige officiersmess Z17 en het kerkgebouw Z18 zal een woonmilieu met parkwoningen ontstaan. De weg tussen Z17 en Z18 wordt verwijderd en de ruimte als park ingericht. Aanwezige bomen worden als boomgroepen of solitaire parkbomen behouden, houtwallen de boomrijen worden hiervoor uitgedund. Door het park lopen wandel- en fietsroutes die openbaar toegankelijk zijn. De parkwoningen zelf hebben geen eigen tuin wel een grote buitenkamer, de verlengde van de woonkamer naar het park. De woningen liggen gestrooid in het

park of zijn in kleinere hoeven aan elkaar gekoppeld. Zij zijn dusdanig gesitueerd dat kleine zones voor privacy ontstaan maar het park overal doorloopt en zichtlijnen met het park ontstaan. De grens tussen privé en openbaar is niet direct zichtbaar maar wel voelbaar. De bebouwing kan uit geschakelde villa's bestaan. De parkachtige beleving binnen dit woonmilieu is leidend voor het daadwerkelijke ontwerp. De auto staat bijvoorkeur onder een carport.

Voorbeelduitwerking parkwonen, gestrooid

Strak en modern

Woningen vormen een collectief in het park

Woningen op een plint

Moderne materialen

Essentie van de welstand

Het parkwonen is een collectieve ontwikkeling. In tegenstelling tot de particuliere opdrachtverschap in de rest van 't Vaneker wordt in dit gebied bewust op een samenhangend beeld gestuurd. De villa's dienen voldoende privacy te bieden maar zich vooral ook te richten naar het park. De interactie tussen de woning en het park is de grote meerwaarde van dit woonmilieu. De vormgeving en materialisatie van de gebouwen onderscheidt zich nadrukkelijk van de overige bouwvormen in 't Vaneker.

Transparant naar het park

Buitenkamer, verlengde van de woonkamer

Nader in te vullen

Welstandscriteria

Een bouwplan moet zich voegen naar de in dit beeld-kwaliteitplan genoemde kenmerken van identiteit en een bijdrage leveren aan het geformuleerde doel van welstandszorg. De gemeente hanteert bij de welstandstoets de volgende specifieke criteria:

- park en bebouwing moeten een samenhangende eenheid vormen
- park en bebouwing moeten samen een compositie vormen van ruimten en zichten
- alle gebouwen moeten harmoniëren in stijl, kleur, afmeting en materiaalgebruik en een 'familie' vormen
- alle gebouwen moeten onderling een ruimtelijke relatie aangaan middels een zorgvuldige compositie van positie en oriëntatie
- de gebouwen mogen niet te formeel zijn vormgegeven en geen verticale geleding hebben
- kleuren vormen een rustig en natuurlijk palet
- de overgang tussen openbaar en privé is vloeiend maar wel voelbaar aanwezig
- parkeren is een integraal onderdeel van het ontwerp

Voorbeelduitwerking landelijk wonen, brinken

Landelijk wonen

In deze zone is de sfeer van het Zuidkamp met zijn karakteristieke panden landelijk en dorps. De nieuwe gebouwen voegen zich naar de hoofdkenmerken van de aanwezige bebouwing, een lage goot en een groot dak, eventueel met een moderne architectuur. De beleving van het dorps straatbeeld wordt verder ontwikkeld. Geen hoge en dominante gevels maar daken bepalen het beeld. De openbare ruimte heeft brede grasstroken of de woningen staan rondom een brinkje. En de vrijstaande woningen staan zo ver mogelijk uit elkaar.

Om het dorps karakter te realiseren is het wenselijk de overgang tussen openbaar en privé zo informeel mogelijk in te richten. De rooilijn van de woningen ligt niet vast. Strakke rooilijnen met rechte straten zijn niet gewenst. Zij passen niet bij de dorps sfeer. De woningen staan soms evenwijdig aan de straat soms ook haaks op de weg. Vooral op de smallere kavels moeten de grote huizen worden gedraaid om een kavel zo optimaal mogelijk te bouwen.

Voorbeelduitwerking buurtschap met plantsoen

Liggend volume met zadeldak als basisvorm

Twee lessenaarsdaken vormen één zadeldak

Toevoegingen ondergeschikt aan basisvorm

Moderne materialen

Essentie van de welstand

Deze woningen staan centraal binnen het Zuidkamp langs de hoofdstructuur of liggen aan de Braakweg. de woning staan langs woonstratjes en de kavels kunnen voor een vrijstaand huis in een landelijke omgeving redelijk klein worden. De beeldkwaliteit stuur daarom op een samenhangen in bouwvolume om de landelijkheid en rust van de omgeving te ondersteunen. Richtingsgevend zijn de horizontale accenturering van het bouwvolume, de grote zadeldakkappen en hoogwaardig materiaalgebruik.

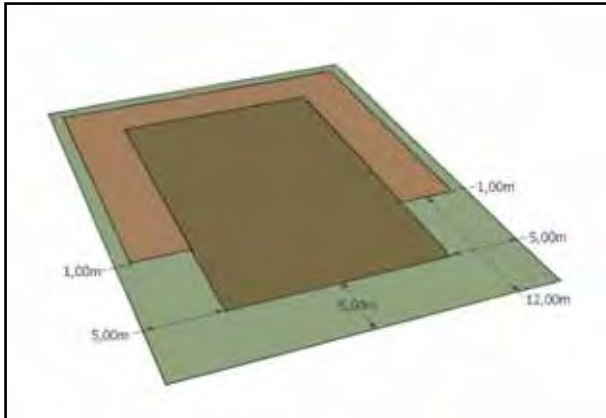
Kenmerkend voor het Zuidkamp zijn de vloeiende overgangen tussen openbaar en privé. Een erfscheiding tussen voorgevel en de straat is voelbaar maar niet duidelijk zichtbaar, bijvoorbeeld een lage haag markeert deels de overgang. De welstand geeft aandacht aan het overgang zonder hieraan eisen te stellen.

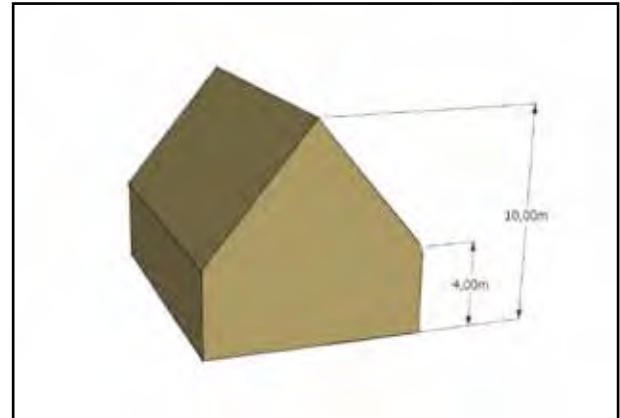
Hout als materiaal

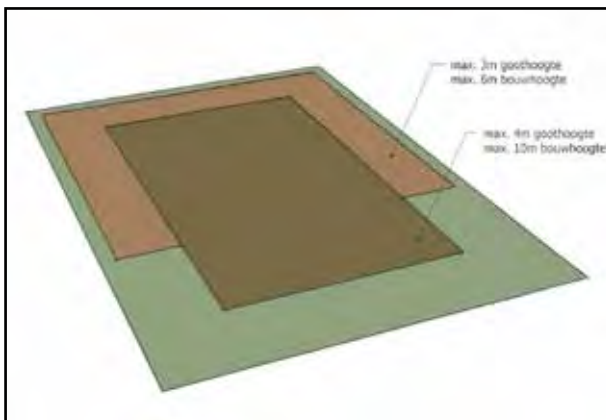
Vloeiend overgang openbaar-privé

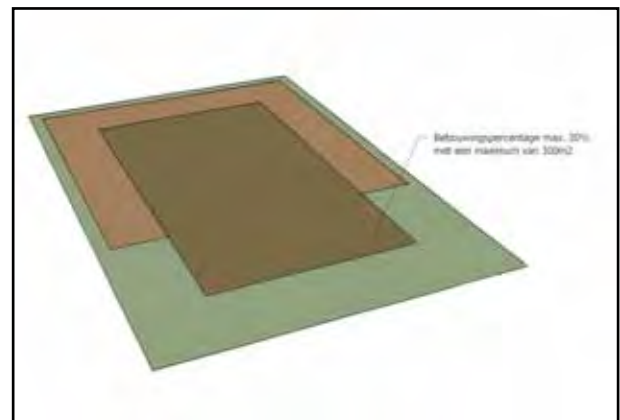
Hoofdgebouw min. 5,0m afstand naar alle perceelsgrenzen
 Bijgebouwen min. 12,0m afstand naar de voorzijde
 Bijgebouwen min. 1,0m afstand naar de perceelsgrenzen
 Geen verplichte voorgevelrooilijn gedefinieerd

4,0m maximum goothoogte voor woningen met kap
 10,0m maximum bouwhoogte voor woningen met kap
 Woningen met plat dak zijn niet toegestaan
 Dakhelling min. 20°

Bijbehorende bouwwerken binnen het buitenste vlak:
 max. goothoogte 3,0m
 max. bouwhoogte 6,0m

Maximum bebouwingspercentage bedraagt 30%
 met een maximum van 300m²

Welstandscriteria

Een bouwplan moet zich voegen naar de in dit beeld-kwaliteitplan genoemde kenmerken van identiteit en een bijdrage leveren aan het geformuleerde doel van welstandszorg. De gemeente hanteert bij de welstandstoets de volgende specifieke criteria:

- horizontaal, liggend bouwvolume
- heldere en rechthoekige hoofdvorm met zadeldak, toevoegingen zijn ondergeschikt aan het hoofdvolume
- bij kavels van een breedte < 22m is de nokrichting van het hoofdgebouw verplicht dwars op de woonstraat
- kleuren vormen een rustig en natuurlijk palet

Aanbeveling

- de overgang tussen het openbaar gebied en de voor-gevelrooilijn is zo vloeiend en transparant mogelijk vorm te geven
- erfscheidingen moeten van hoge esthetische kwaliteit zijn en bijdragen aan de groene kwaliteit van 't Vaneker

Voorbeelduitwerking Twenst erf

Villa's

De Twentse manier van verkavelen rond een gezamenlijk erf of in een kleine buurtschap geeft het wonen een eigen identiteit. De woningen staan niet in een rij, het perspectief is altijd anders. Daarom kan hier ook meer vrijheid worden geboden. Statige woonhuis die een eigen plek en vrije ruimte vragen passen echter niet in deze setting.

Tussen erf en woonhuis is ruimte voor een tussenzone waar individueel de overgang tussen gezamenlijk en privé ingericht kan worden. De voordeur van elke woning is op het gezamenlijke (woon)erf gericht. De grote tuinen bieden veel privacy. Door de verkaveling blijft in verhouding veel tuin over, vooral achter het woonhuis.

De gemeenschappelijkheid van het erf is een belangrijk ordenend principe voor de erf. De samenhang tussen de woningen binnen een erf kan op verschillende manieren worden vormgegeven. Samenhang kan worden bereikt door dezelfde kapvorm, een vergelijkbare vorm van de bouwmassa, dezelfde goot- en de nokhoogte, dezelfde oriëntatie van het gebouw of door dezelfde kleuren en materialen te gebruiken. De welstand geeft aandacht aan de onderlinge samenhang zonder hieraan eisen te stellen.

Voorbeelduitwerking Twents erf

Hoogwaardige, rijke architectuur

Helder en strak bouwvolume

Samengestelde compositie van strakke bouwvolume

Toevoegingen verrijken de architectonische kwaliteit

Essentie van de welstand

De erven zijn kleine, naar binnen gerichte buurtschappen. De woning is op het erf georiënteerd. Door de wijze van verkavelen en het wisselend persepectief van deze buurtschapjes kunnen afwijkende bouwvolumes worden gebouwd. Richtingsgevend is nog steeds de landschappelijke context en eigenheid. Woningen met een statige architectuur zijn daarom niet gewenst.

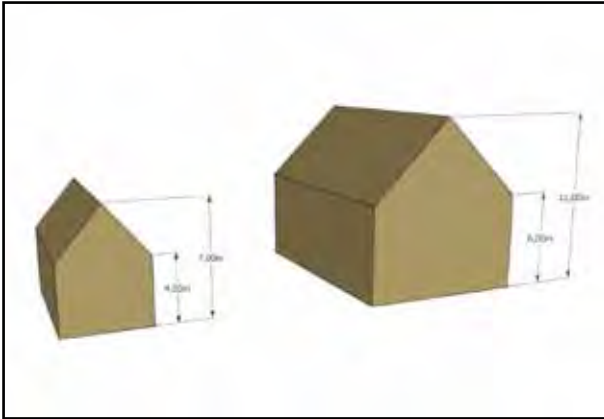
Ook in deze categorie wordt de overgang tussen openbaar en privé niet door een welstandseis aangestuurd. Juist de erven bieden door een vloeiende overgang en het gebruiken van dezelfde materialen grote kansen om de kwaliteit van het erf te versterken.

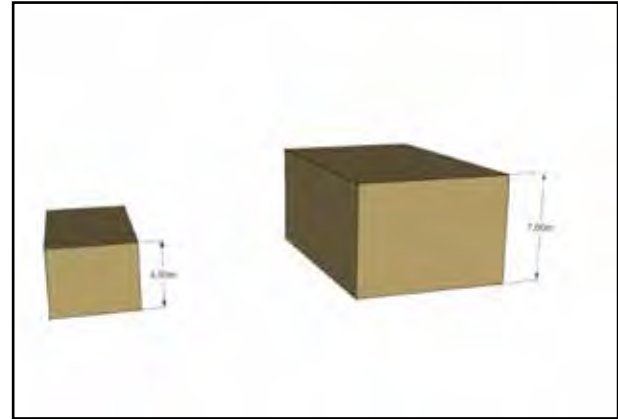
Intime sfeer - vloeiende overgang van het erf naar de voordeur

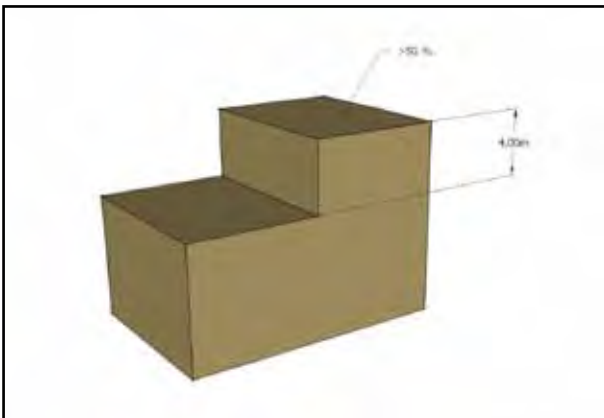
Geen statige retro architectuur

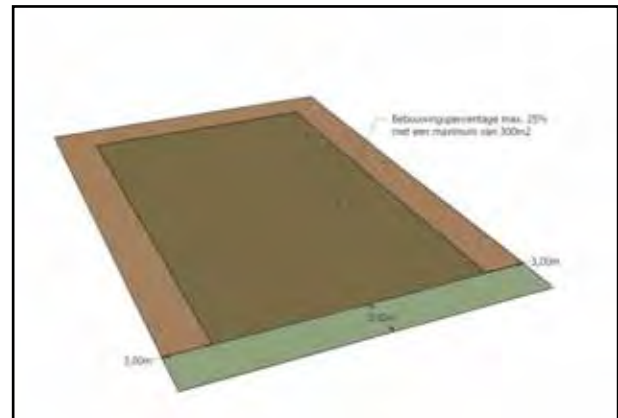
6,0m maximum goothoogte voor woningen met kap
 11,0m maximum bouwhoogte voor woningen met kap
 4,0m maximum goothoogte voor bijbehorende bouwwerken
 7,0m maximum bouwhoogte voor bijbehorende bouwwerken

7,0m maximum bouwhoogte voor woningen plat dak
 4,0m maximum bouwhoogte voor bijbehorende bouwwerken

Dakopbouw bedraagt max. 50% van het totale dakoppervlak
 Max. 4,0m bouwhoogte van het dakopbouw

Hoofdgebouw min. 3,0m afstand naar alle perceelsgrenzen

Bijbehorende bouwwerken mogen op de perceelsgrens worden gebouwd

Bebouwingspercentage bedraagt 30% met een maximum van 300m²

Welstandscriteria

Een bouwplan moet zich voegen naar de in dit beeld-kwaliteitplan genoemde kenmerken van identiteit en een bijdrage leveren aan het geformuleerde doel van welstandszorg. De gemeente hanteert bij de welstandstoets de volgende specifieke criteria:

- heldere en rechthoekige basisvorm
- geen symmetrie in het gevelbeeld
- geen statige architectuur
- kleuren vormen een rustig en natuurlijk pale

Aanbeveling

- de overgang tussen het openbaar gebied en de kavel is zo vloeiend en transparant mogelijk vorm te geven
- het is aan te bevelen de kleur en materialisatie van het erf door te laten lopen tot aan de voorgevel c.q. de voordeur. Dit versterkt de ruimte samenhang en geeft een rustig en ruim beeld
- erfscheidingen moeten van hoge esthetische kwaliteit zijn en bijdragen aan de groene kwaliteit van 't Vaneker

Landhuizen

Aan de rand van 't Vaneker, aan een zoom van een weids uitzicht op beekdal en essen liggen de meest grote kavels voor de landhuizen. Ook in de boszone van 't Vaneker liggen kavels, verscholen achter bossage en af en toe prominent zichtbaar.

Wonen is hier een wisselwerking tussen binnen en buiten, tussen huis en tuin. De tuin is de buitenkamer van het landhuis, begrenst door bos. Vanuit elke kamer van het huis is zicht op de ruime tuin mogelijk. Het landhuis opent zich naar het landschap en het terras vormt de schakel tussen de binnen- en de buitenruimte.

Landhuizen zijn ruime villa's met veel variatie in architectuur met een unieke karakter. Hun interactie met het landschap en de tuin zorgt voor samenhang en een harmonisch beeld. De vormgeving van elk gebouw en zijn materialisering zijn afgestemd op de omgeving.

Mooi perspectief vanuit het landschap

Hoogwaardige materialen

Rijke architectuur

Monumentaal karakter ondanks lage daklijn

Doel van de welstand

De landhuizen zijn in grote mate belangrijk voor de beleving van 't Vaneker vanaf buiten het woongebied. Naast hoge architectonische kwaliteit is vooral de juiste plek en oriëntatie op de kavel van essentieel belang, ook voor de beleving vanaf het landschap. Voor de landhuizen zijn de algemene welstandscriteria van toepassing omdat bewust weinig specifieke criteria zijn opgesteld om veel vrijheid te kunnen bieden.

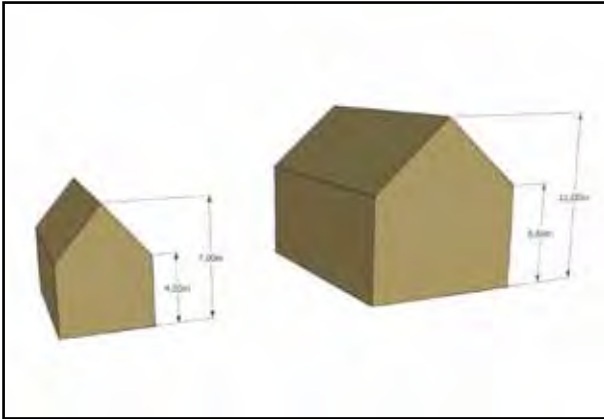
In de randen en boskamers van 't Vaneker vraagt bijna elke kavel een andere architectonische antwoord. Het gebouw dient hierop te reageren en kwaliteit toe te voegen.

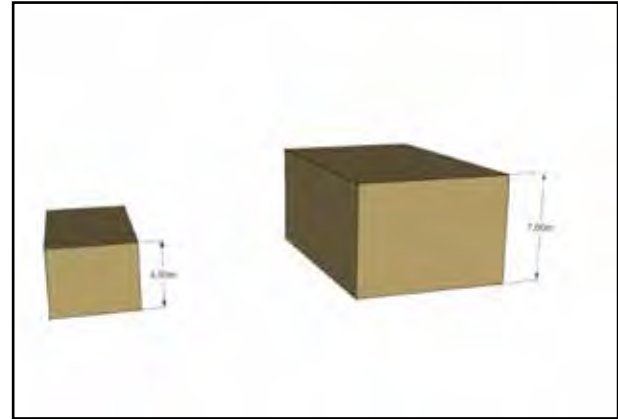
Symbiose tussen woning en landschap

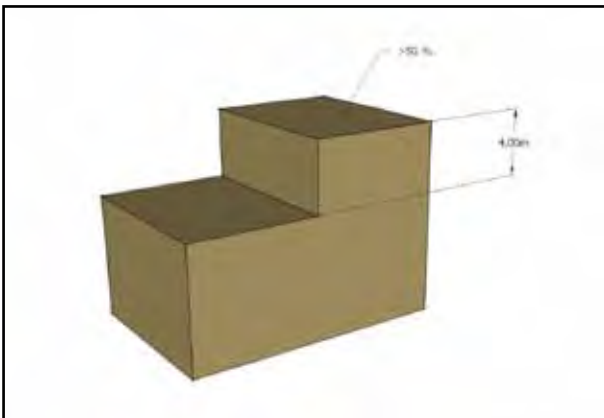
Woning als object in het landschap

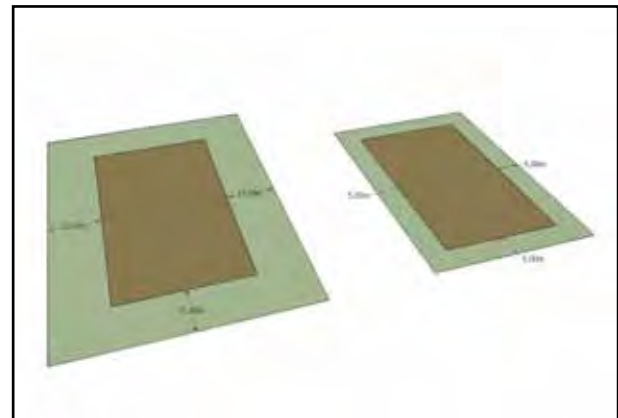
6,6m maximum goothoogte voor woningen met kap
 11,0m maximum bouwhoogte voor woningen met kap
 4,0m maximum goothoogte voor bijbehorende bouwwerken
 7,0m maximum bouwhoogte voor bijbehorende bouwwerken

7,0m maximum bouwhoogte voor woningen plat dak
 4,0m maximum bouwhoogte voor bijbehorende bouwwerken

Dakopbouw bedraagt max. 50% van het totale dakoppervlak
 Max. 4,0m bouwhoogte van het dakopbouw

Hoofdgebouw en bijbehorende bouwwerken min. 10,0m
 afstand naar alle perceelsgrenzen mits kavel > 3.000m²

Hoofdgebouw en bijbehorende bouwwerken min. 15,0m
 afstand naar alle perceelsgrenzen mits kavel < 3.000m²

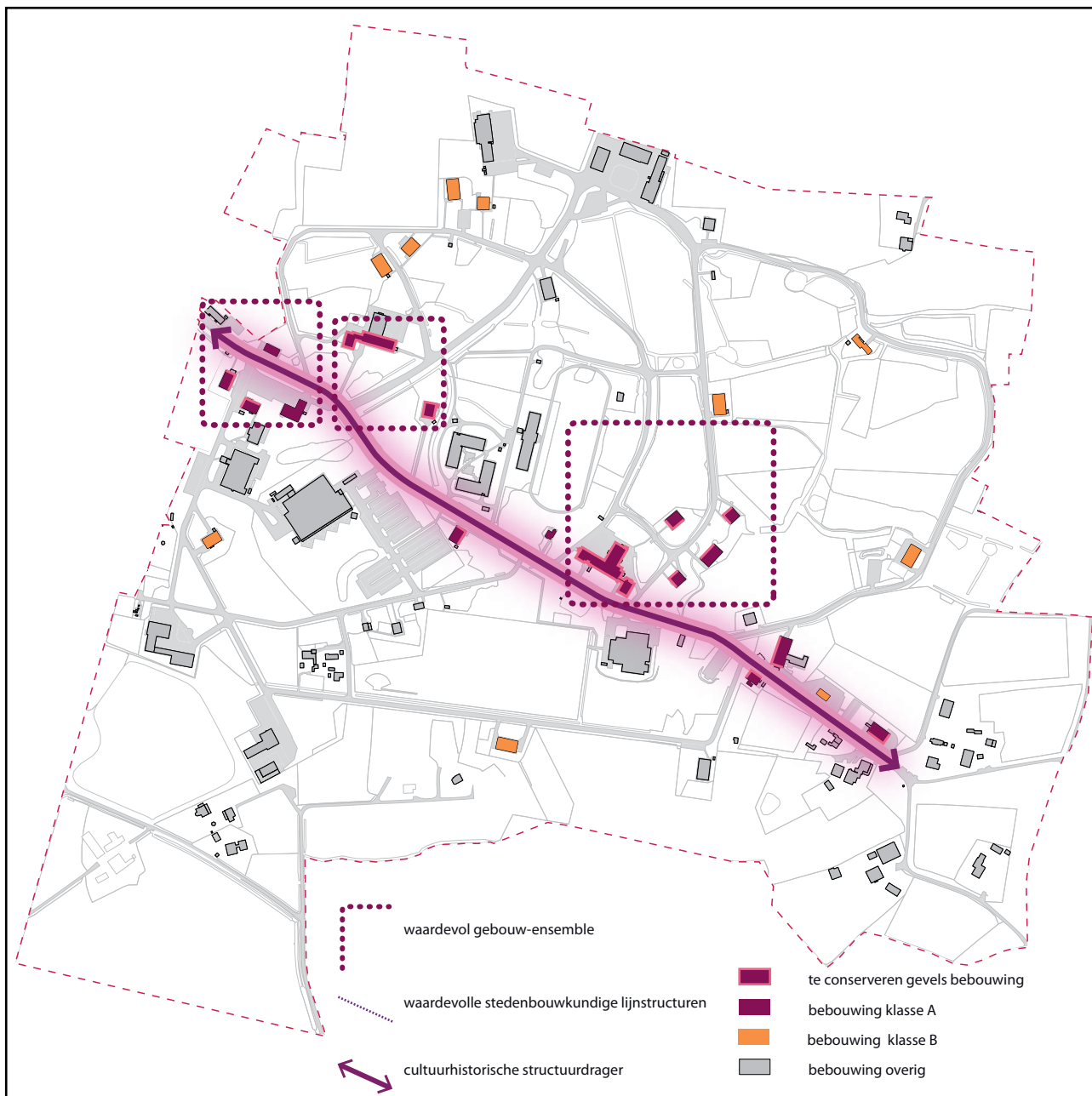
Welstandscriteria

Een bouwplan moet zich voegen naar de in dit beeldkwaliteitplan genoemde kenmerken van identiteit en een bijdrage leveren aan het geformuleerde doel van welstandszorg. De gemeente hanteert bij de welstandstoets de volgende specifieke criteria:

- voor de vormgeving zijn de algemene welstandscriteria van toepassing
- relatie met het landschap, het gebouw levert een interessant perspectief
- kleuren vormen een rustig en natuurlijk palet

Aanbeveling

- erfscheidingen moeten van hoge esthetische kwaliteit zijn en bijdragen aan de groene kwaliteit van 't Vaneker

Bestaande bebouwing 't Vanekeer

Cultureel erfgoed

Identiteit

De bebouwing uit de periode van de WO II heeft unieke kenmerken. Samen met de hoge landschappelijke kwaliteiten bepalen de gebouwen (klasse A) het beeld en de identiteit van 'Vaneker. De bijzondere gebouwen Z17 en Z31 en de bijzondere details van de dorpshuizen zoals Z2 zijn architectonisch waardevol. De boerenschuren en boerderijen blinken niet uit door hun bijzonder architectonische gaafheid. Maar als ensemble van solitair gelegen gebouwen representeren zij wel een belangrijke wereldgeschiedenislaag.

Alle gebouwen die op bijzondere belevingsplekken (**rood**) liggen worden als karakteristiek bestemd. Zij liggen aan het einde van belangrijke zichtlijnen, aan kruispunten van wegen of in overgangen van verschillende woonmilieus. Samen houden de gebouwen de cultuurhistorische laag van het Zuidkamp beleefbaar.

liggend, horizontaal volume met groot en gesloten zadeldak

vensters met roedeverdeling en bijzondere stalen luiken

dakdetail

geen dakoversteek

Kenmerken

De meeste gebouwen behoren tot de categorie 'boerenschuur'.

- "bomvrij" door dikke muren;
- sober en rechthoekig bouwvolume met lage goot en hoogopgaand zadeldak;
- gesloten dakvlak zonder dakkapellen;
- relatief gesloten gevelbeeld;
- donkere baksteen, geen andere gevelmaterialen;
- geen dakoverstek;
- relatief kleine, donkere en stalen vensters met roede-verdeling;

- raamluiken;
- bijzonder metselverband (vlaamsverband) dat veel in West-Duitsland wordt toegepast;
- vloeiend overgang tussen openbaar en privé aan de voorzijde en bij de entree;

Bijzondere Duitse metselverband, halve - volle - volle - halve

Vloeiende overgang "openbaar" - privé

ensemble - dorpsplein / hoofdentree

ensemble - parkcentrum

ensemble - coulissecentrum

Z3 - dorpssplein

Z 30, 33, 34 - coulissecentrum

Extra kenmerken ensembles

In enkele delen van het Zuidkamp bestaat een dusdanige samenhang tussen straten, inrichting van de openbare ruimte en bebouwing dat die als ensemble cultuurhistorisch waardevol zijn. De ensembles bestaan deels uit de standaardtype die het meest voorkomt. Omdat de stedenbouwkundige opzet een dorpsse structuur moest vertonen hebben de gebouwen extra architectonische detail zoals bijvoorbeeld het type dorps huis Z3. De meest karakteristieke gebouwen hebben veel groter bouwvolume en vaak bijzondere elementen zoals bijvoorbeeld de kopgevel van Z31. De bescherming van de ensembles gaat verder dan de objectkenmerken. Ook de stedenbouwkundige en landschappelijke samenhang onderling wordt in het bestemmingsplan opgenomen. Tevens hebben de Z17 en Z 31 zo grote objectwaarde dat hun gevels alzijdig worden beschermd.

Extra kenmerken dorpssplein

- afwijkende dakvorm
- verdiept gelegen entree bij het type dorps huis
- gebruik van bogen in het metselwerk
- verticaal gevelement Z3
- vloeiend overgang openbaar - privé, verharding loopt door tot aan de voordeur

Extra kenmerken parkcentrum

- samengesteld dak Z17
- rijke detaillering
- klokkentoren van Z17 en Z18
- vloeiend overgang openbaar - privé

Extra kenmerken coulissecentrum

- samengesteld dak Z31
- trapgevel Z31
- rijke detaillering
- klokkentoren
- vloeiend overgang openbaar - privé, open ruimte tussen de gebouwen met gazon en grote bomen
- doorzichten vanuit het centrum naar de omgeving (coulisse)

Z17 gelegen in een park

bijzondere kopgevel Z31

geen erfscinding aan het dorpsplein

aangetast door onpassende kozijnen

Doel van de welstandszorg

De welstandszorg is erop gericht het karakter van de verstrooid liggende zichtgevels van de boerenschuren en de ensembles als geheel bij de transformatie naar de woonbestemming te behouden. Voor de drie ensembles gaat de welstandszorg verder dan het gebouw. De relatie tussen de gebouwen onderlinge en met het openbaar gebied is even belangrijk. Voor een transformatie van de bunkergebouwen naar kwalitatief hoogwaardige woningen moet tevens ontwikkelingsruimte worden geboden.

door aanpassingen niet meer herkenbaar als boerenschuur

Welstandscriteria

Een bouwplan moet zich voegen naar de in dit beeldkwaliteitplan genoemde kenmerken van identiteit en een bijdrage leveren aan het geformuleerde doel van welstandszorg. De gemeente hanteert bij de welstandstoets de volgende specifieke criteria:

- aanpassingen de zichtgevels en het dakbeeld die het karakter aantasten zijn niet toegestaan
- voor aanpassing van het gevelbeeld en toevoegingen zijn de algemene welstandscriteria van toepassing
- toevoegingen dienen door materiaal en kleurgebruik duidelijk in contrast te staan met het bestaande gebouw
- kleuren van toevoegingen vormen een rustig en natuurlijk palet
- toevoegingen binnen de ensembles mogen niet ten koste gaan van grote bomen en moeten anders worden gecompenseerd met nieuwe aanplant
- erfscheidingen zijn binnen de ensembles niet toegestaan
- Materiaal en kleurgebruik van de bestrating dient binnen een ensemble op elkaar afgestemd te worden

Verbouwde standaardtype boerenshuur met
Twentse kenmerken, Sprakelweg

Romantisch landhuis Overmaatweg

Twentse boerderij, Brandemaatweg

Gemeentelijk monument, Sprakel in 't Bos

Bestaande bebouwing

Doel van de welstandszorg

Op het Zuidkamp zijn twee woonhuizen met afwijkende vormgeving aanwezig. In de schil staat vrije landelijke bebouwing en twee boerderijen. De welstandszorg voor de woningen in het overgangsgebied tussen het Vanecker en het landelijk gebied is erop gericht dat de landelijkheid en de eigenheid van elk huis behouden blijft. De criteria stimuleren een hoge kwaliteit van architectuur, in harmonie met de andere huizen in de omgeving. De tuinen moeten bijdragen aan de verlevendiging en aankleding van het gebied. Aan de gebouwen die in de toekomst midden in 't Vanecker liggen worden minder hoge welstandseisen gesteld c.q. wordt hun meer vrijheid voor aanpassingen geboden.

Welstandscriteria

Een bouwplan moet zich voegen naar de in dit beeldkwaliteitplan genoemde kenmerken van identiteit en een bijdrage leveren aan het geformuleerde doel van welstandszorg. De gemeente hanteert bij de welstandstoets de volgende specifieke criteria:

- gebouwen moeten van een landelijk type zijn, generieke nieuwbouwwijktypen, flats en andere stedelijke bouwvormen zijn niet toegestaan;
- gebouwen moeten harmoniëren met gebouwen in de omgeving in stijl, kleur, materiaal en kenmerkende details;

- kleuren moeten een rustig en natuurlijk palet vormen
- gebouwen moeten zich in architectuur op de landelijke omgeving richten en een 'gezicht' maken naar de weg;
- gebouwen moeten naar alle zijden verzorgde gevels hebben en een positieve rol spelen in het landschapsbeeld;

Aanbevelingen

- erfscheidingen moeten van esthetische kwaliteit zijn en een landelijke vorm en materiaalgebruik hebben die bijdragen aan het landschapsbeeld: een mooi muurtje of hekwerk met beplanting, een bloeiende haag of open houten landhek;
- aanpassingen en toevoegingen moeten de architectonische kwaliteit van het gebouw evenaren en passen in stijl, detaillering, kleur- en materiaalgebruik van gebouw en omgeving;
- uitbreidingen mogen niet ten koste gaan van grote bomen en moeten anders worden gecompenseerd met nieuwe aanplant;

 Colofon

Beeldkwaliteitplan 't Vaneker

Teksten

gemeente Enschede

Ontwerp en realisatie

Markus Götz SO-Ontwerp

Druk

1e druk januari 2013

Meer info

enschede.nl